

N04-1993

JAARVERSLAG
VAN
HET NATIONALE BALLET

1993

Amsterdam, 19 december 1994

INHOUDSOPGAVE

Deel I: Inleiding	a
Deel II: Verslag van de directie	
1. Algemeen	1
2. Commerciële activiteiten van HNB	4
3. Het Muziektheater	5
4. De ondernemingsraad	7
5. Media	8
6. Subsidies	8
7. Publiekscijfers	9
8. Repertoire	10
9. Tableau de la troupe 1993	13
Bijlage I: Repertoire-overzicht HNB van het kalenderjaar 1993	16

Deel 1: Inleiding

Het verslag 1993 gaf 134 voorstellingen te zien, een bijzonder hoog aantal. Daarvan werden er 83 in Het Muziektheater gegeven, 37 elders in Nederland en 14 in het buitenland.

Maar liefts 9 nieuwe balletten en 9 workshopballetten werden aan het repertoire toegevoegd. Het repertoire kreeg daarmee (inclusief de reprises) de ruime variatie van 27 balletten, waarvan 4 avondvullende balletten.

Deze 'output' is opmerkelijk te noemen voor een kalenderjaar waarin Het Nationale Ballet geconfronteerd werd met een korting op de subsidies van de Gemeente Amsterdam en het Ministerie van WVC van samen bijna fl. 1 miljoen. Een financiële tegenvaller, die de directie onder meer gedwongen heeft om het danserstableau terug te brengen van 88 tot 81 dansers, hetgeen gelukkig via natuurlijke afvloeiing kon worden gerealiseerd.

De realisering van het grote aantal voorstellingen en het brede repertoire met een verkleind danserstableau verdient een compliment. Daarbij moet worden aangetekend dat de extra werkdruk op dansers als gevolg van verkleining van het danserstableau wel heeft geleid tot een hoger percentage ziekteverzuim als gevolg van blessures. Dit gegeven rechtvaardigt de wens van de directie om het tijdelijk verkleinde danserstableau zo spoedig mogelijk weer op het oude niveau van 83 te brengen.

In 1993 zijn op grote lijnen de uitgangspunten van de Beleidsnota van HNB voor de Kunstenplanperiode 1993/96 uitgevoerd, weliswaar met minder middelen als gevolg van de genoemde bezuinigingen. Een nieuwe avondvullende produktie moest uitgesteld worden. Een iets zwaarder accent werd gelegd op het reprisebeleid.

De reacties van pers en publiek waren over het algemeen positief. Een lichte kentering in de publiekbelangstelling voor de meer eigentijdse produkties werd in de loop van 1993 zichtbaar: een tendens die zich elders in Nederland en ook in het buitenland voordoet.

Dit gegeven heeft de exploitatie van het gezelschap in 1993 sterk onder druk gezet en vormt een belangrijk aandachtspunt voor het beleid voor de komende jaren.

Positief was de toekenning door de overheid van een extra subsidie ter verhoging van de danserssalarissen teneinde deze (gefaseerd over de jaren 1993, 1994 en 1995) op te trekken naar het niveau van uitvoerende kunstenaars in andere disciplines en naar het niveau

van salarissen van dansers in het buitenland. Een woord van dank is hier op zijn plaats aan iedereen die aan deze terechte herwaardering van de danserssalarissen heeft meegewerkt, niet in de laatste plaats aan ex-Minister d'Ancona en haar medewerkers.

In het streven om de organisatie zo slank mogelijk te maken, de overheadkosten zo laag mogelijk te houden en de efficiëntie van de bedrijfsvoering te optimaliseren, is de realisering van de nieuwe beheerstructuur van Het Muziektheater een belangrijke stap geweest. De tot stand koming van centrale Muziektheater-afdelingen op het gebied van financiën en personeel en organisatie werpen nu al hun vruchten af.

Daarnaast hebben organisatie en werkwijze van de nieuwe directie van Het Muziektheater (gevormd door de statutaire directies van Het Nationale Ballet en de Nederlandse Opera) inmiddels bewezen een belangrijke bijdrage te vormen in het streven naar een heldere en effectieve beheervorm voor het theater.

Van belang is daarbij te vermelden dat het directieteam van Het Muziektheater in het verslagjaar werd gecompleteerd door de aanstelling van de heren Steven Scott en Peter Floor als respectievelijk Directeur Technische Organisatie en Directeur Theaterorganisatie.

Ondanks de gemelde subsidiekorting van bijna fl. 1 miljoen kon het boekjaar worden afgesloten met een bescheiden tekort van fl. 1 ton: slechts 0,5 % van de omzet (bijna fl. 20 miljoen) van het gezelschap.

Dit resultaat leidt niet tot een comfortabel gevoel voor de komende jaren. De gememoreerde wens om het danserstableau weer op normaal niveau te brengen, de in het directieverslag toegelichte astronomische stijgingen van marktprijzen en de teruglopende publieksbelangstelling voor eigentijdse dans drukken een zwaar stempel op het streven om de exploitatie voor de komende jaren sluitend te houden.

De activiteiten op het gebied van sponsoring werden tijdens het verslagjaar ondergebracht in een aparte stichting - 'HNB-plus' - die tot taak heeft om gelden te genereren voor met name artistieke projecten (onder meer nieuwe produkties en buitenlandse tournees) waartoe de reguliere exploitatie van het gezelschap geen ruimte (meer) biedt.

Gelet op de teruglopende bereidheid van het bedrijfsleven om culturele projecten te sponsoren, is echter terughoudendheid geboden bij de verwachtingen van sponsoractiviteiten.

Het verloop in het personeelsbestand van HNB is - ook dit jaar weer - uiterst gering geweest, hetgeen de continuïteit in de bedrijfsvoering van het gezelschap ten goede is gekomen.

Op bestuursniveau vond één mutatie plaats. Na een aktieve participatie van twee zittingsperiodes van elk vier jaar nam de heer John Beek afscheid van het bestuur. Wij danken hem voor zijn 'artistiek gedreven' en gemotiveerde inbreng gedurende deze periode en wij heten het in zijn plaats getreden bestuurslid mevrouw Marieke Stenvers van harte welkom.

Een verwelkoming in een gezelschap, dat qua allure, kwaliteit en dadendrang een podiumkunstinstantie vormt waarvoor het een eer is om als bestuur support te geven op alle noodzakelijk terreinen.

Het bestuur is de directie en de medewerkers van het gezelschap veel dank verschuldigd voor de geweldige inzet en inspanning in een jaar waarin zoveel verzwarende veranderingen aan de orde waren.

Het bestuur van
HET NATIONALE BALLET

Prof.ir. Max van den Berg
voorzitter
november 1994

Deel II:
Verslag van de directie

1. Algemeen

Dit verslag van de directie van Het Nationale Ballet (HNB) over het kalenderjaar 1993 vormt een bijlage bij de Jaarrekening zoals die door registeraccountants Moret Ernst & Young werd opgesteld op 11 juni 1993.

In het kalenderjaar 1993 bouwde HNB voort op zijn veelzijdige traditie. Opnieuw kwam een zeer gevarieerde programmering tot stand, met een selectie uit het romantische balletrepertoire (Giselle en Assepoester), met vernieuwende hoogtepunten uit de 20ste eeuw (Balanchine en Graham), met eigentijdse werken (Forsythe, Van Manen) en verschillende balletten die speciaal voor HNB gecreëerd werden (Booth, Damas, Brandsen).

Eén van de hoogtepunten in 1993 vormde de integrale versie van Forsythes Artifact (deel II werd in 1992 reeds op het repertoire genomen) waarmee HNB het enige gezelschap buiten Forsythes eigen Frankfurter Ballett werd, dat dit avondvullende werk ten tonele mag brengen.

De verrijking van het repertoire met een werk van Martha Graham (Diversion of Angels) leverde een niet alleen door publiek en pers enthousiast ontvangen voorstelling op. Geleid door de Japans-Amerikaanse danseres Yuriko, die deel uitmaakte van de oorspronkelijke bezetting van het ballet, werd er maandenlang gewerkt om de dansers van HNB de Graham-techniek eigen te maken. Getracht zal worden deze techniek bij de dansers op peil te houden opdat in de nabije toekomst andere werken van Graham kunnen worden geprogrammeerd.

Het repertoire van HNB bewoog zich in 1993 tussen uitersten. Een groter verschil dan tussen het spectaculaire showballet Frankenstein van Artistiek Directeur Wayne Eagling en het experimentele niet-verhalende werk DeepField Line van de Britse choreograaf Laurie Booth, is nauwelijks denkbaar.

Het laat zich raden dat de verschillende geledingen van het publiek en de pers door verschillende programma's werden aangesproken.

In 1993 tekende zich nog scherper dan in 1992 de publieksvoorkeur af voor (avondvullende) klassieke produkties. De interesse van het publiek voor hedendaagse dans lijkt af te nemen. Niet alleen bij HNB maar ook op nationaal en zelfs internationaal niveau, blijkt dat het publiek meer en meer kiest voor zekerheid en experimenten mijdt.

In 1993 zijn de kosten voor aan het repertoire toe te voegen balletten drastisch gestegen. De stijging betreft zowel de kosten van verwerving als de afdracht van auteursrechten, en de verwachting is dat zij verder zal toenemen. Bovendien begint het gewoonte te worden dat HNB bij herne-

ming van balletten die reeds onderdeel uitmaken van het repertoire bovenop de gebruikelijke afdracht aan auteursrechten een zogenaamde 'renewal fee' dient af te dragen.

Het overleg inzake de structurele verbetering danserssalarissen heeft erin geresulteerd dat het Ministerie van WVC in een schrijven d.d. 6 augustus 1993 heeft bericht, dat de eerste van de drie tranches van de WAGGS-ruimte ten behoeve van het inlopen van de achterstand van de danserssalarissen is vastgesteld op 660.052,-.

Hiervan is 494.000,- besteed voor salarisverbeteringen annex sociale lasten. Voorts is aan de dansers een bijdrage toegekend van ca. 90.000,- in het kader van een met de Ondernemingsraad ontworpen, aanvullende pensioenregeling voor de inkoop van verstreken dienstjaren, de zogeheten 'backservice kosten'.

Het resterende bedrag ad 76.000,- is ten laste van het resultaat 1993 onder voorzieningen salarissen in de balans opgenomen.

De primaire taak van HNB is de ontwikkeling en presentatie van een artistiek produkt. Het streven van de directie van HNB blijft dat dit produkt de horizon en motivatie moet vormen van alle HNB-medewerkers, van bestuurslid tot danser, van administrateur tot medewerker marketing en van balletmeester tot secretaresse.

In 1993 werd door de directie een voorstel voor een organisatie-model opgesteld. In dit concept-organisatiemodel vormt voornoemd streven van de directie het uitgangspunt. In het organisatie-model worden de geledingen Bestuur, Directie en Adjunct-directie en tevens het hiërarchische niveau van de Muzikaal leider, de diensthoofden en alle overige medewerkers vastgelegd. Accordering van het concept-organisatiemodel door het bestuur is medio juni 1994 tot stand gekomen. 1993 was het eerste jaar uit de tweede Kunstenplan-periode 1993 t/m 1996. De beleidsvoornemens zoals verwoord in het Beleidsplan van HNB voor de Kunstenplan-periode 1993-1996 (Amsterdam, 30 juni 1991) werden op alle fronten nageleefd.

Helaas werd HNB in 1993 geconfronteerd met de in 1991 al verwachte gevolgen van de financiële tekorten.

Een van de meest schrijnende voorbeelden van de doorgevoerde bezuinigingen is het - hopelijk tijdelijk - terugbrengen van het danserstableau van 88 naar 81 dansers. Het verkleinde danserstableau leverde een zeer zware werkdruk op voor de dansers en de artistieke staf.

Om naar behoren grote klassieke produkties te kunnen programmeren zonder een buitenproportioneel beroep te doen op de dansers, is het essentieel dat deze tijdelijke inkrimping van het danserstableau zo snel mogelijk ongedaan gemaakt wordt.

Bovendien is een tableau van 88 dansers een voorwaarde voor het simultaan spelen van verschillende produkties, een ambitie van HNB - gelet op de financiën - die steeds meer een noodzaak wordt. Door de afnemende publieksinteresse voor hedendaags repertoire rijst de vraag of dergelijke

werken niet in eerste instantie in kleinere theaters dienen te worden geprogrammeerd. Met een groter danserstableau zou dan (simultaan) programmering in Het Muziektheater mogelijk zijn.

In het Beleidsplan van HNB voor de Kunstenplan-periode 1993-1996 wordt de intentie uitgesproken om één of twee nieuwe, avondvullende balletten aan het repertoire toe te voegen. De eerder vermelde grote interesse van het publiek voor klassieke avondvullende produkties onderstreept de noodzaak hiertoe.

In 1993 werd besloten dat in december 1995 De Notekraker bij HNB in première zal gaan. De hoge kosten die een dergelijke produktie met zich mee brengen zullen voor een groot deel uit de risicoreserve worden gedekt. Wat betreft de produktie van decors, rekvisieten, kostuums etcetera zal HNB als voorwaarde stellen dat de produktie makkelijk is te transporteren en niet alleen geschikt zal zijn voor Het Muziektheater, maar ook voor een aantal andere theaters in binnen- en buitenland.

In 1993 werden de plannen gesmeed voor het seizoen 1994-1995. Een grote verassing in het seizoen 1994-1995 zal de wereldpremière zijn van een avondvullende produktie die Jan Fabre voor HNB maakt. De rijke traditie van HNB zal tot uitdrukking komen in de programmering van The Sleeping Beauty en Het Zwanenmeer maar ook in reprises van recenter werk, zoals Hans van Manens legendarische video-ballet Live.

2. Commerciële activiteiten van HNB

Zoals de subidiënten in juni 1993 schriftelijk werd aangekondigd, heeft HNB met ingang van 1 september 1993 zijn commerciële activiteiten ondergebracht in een aparte stichting, HNB Plus, met als doelstelling het werven van gelden teneinde de stichting HNB te kunnen steunen in het realiseren van activiteiten van additionele artistieke aard (zoals het creëren van nieuwe balletten, het mogelijk maken van tournees etc.).

De verankering van HNB Plus binnen de Stichting Het Nationale Ballet komt op verschillende plaatsen in de statuten terug:

- HNB is oprichter.
- De Stichting HNB Plus heeft als enig doel ondersteuning van de Stichting Het Nationale Ballet.
- Het bestuur van de Stichting Het Nationale Ballet dient de jaarstukken van HNB Plus goed te keuren.
- De Zakelijk directeur van de Stichting HNB alsmede de penningmeester van het bestuur van deze stichting maken qualitate qua deel uit van het bestuur van de Stichting HNB Plus.
- Het bestuur van de Stichting HNB Plus is slechts bevoegd de statuten te wijzigen of de stichting te ontbinden na daartoe verkregen goedkeuring van de Stichting HNB.
- Het saldo van de Stichting HNB Plus komt na vereffening toe aan de Stichting HNB.

Bovendien zijn er middels een raamovereenkomst bindende afspraken gemaakt over de financiële transacties tussen de Stichting HNB en de Stichting HNB Plus.

3. Het Muziektheater

Met de goedkeuring van de statutenwijziging door het Ministerie van WVC in november 1992, werd de beheerstructuur geformaliseerd die vanaf 1992 al de facto werd gehanteerd. Met de invoering kwam een einde aan de Interimstructuur Muziektheater, die van 1986 tot 1992 heeft gefunctioneerd. Na jarenlang hierover in gesprek te zijn geweest, heeft de directie van Het Muziektheater afspraken kunnen maken met de Gemeente Amsterdam over de kosten voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Bovendien hebben Het Nationale Ballet en De Nederlandse Opera de medeverantwoordelijkheid op zich genomen om de financiële positie van het theater gezond te maken.

In de loop van het verslagjaar traden een nieuwe directeur Technische Organisatie (Dhr. Steven Scott) en directeur Theaterorganisatie (Dhr. Peter Floor) in dienst bij Het Muziektheater. Zij maken samen met de directeur Gastprogramming (Dhr. Pieter Hofman) als adjunct-directie deel uit van het directieteam Muziektheater.

In het verslagjaar zijn een Centrale Afdeling Financiën en een Centrale Afdeling Personeel en Organisatie tot stand gekomen. Daarin zijn ondermeer opgenomen de medewerkers van respectievelijk de voormalige afdelingen Financiële Administratie en Personeelszaken van Het Nationale Ballet.

In het kader van een functiewaarderingsproject zijn alle functies binnen Het Muziektheater opnieuw beschreven. Op de afronding van dit project volgt in 1994/1995 de ontwikkeling van een nieuwe salarisstructuur.

Aandachtspunten waren verder de geïntegreerde planning en de verbetering van de interne communicatie. Plannen voor een Afdeling Centrale Communicatie zijn in een vergevorderd stadium. De ontwikkeling van beleid voor een Afdeling Educatie in Het Muziektheater, met aandacht voor zowel interne als externe educatieve, resulteerde in een aantal succesvol afgeronde educatieve projecten, waar De Nederlandse Opera, Gastprogramming en HNB gezamenlijk in participeerden.

De voorbereidingen voor het in gebruik nemen van een Management Informatie Systeem zijn in 1993 eveneens afgerond, zodat per 1994 kon worden overgegaan op één financieel systeem voor de drie stichtingen.

Op het gebied van veiligheid, welzijn en gezondheid wordt het Directieteam Muziektheater geadviseerd door het Bedrijfs Medisch Centrum. Met name het ziekteverzuim heeft in de verslagperiode de aandacht van de directie gekregen en er hebben op diverse afdelingen binnen Het Muziektheater arbeidstechnische onderzoeken plaatsgevonden.

Om te komen tot integratie op het gebied van arbeidsvoorwaarden is in samenwerking met de Kunstenvbond FNV gedurende deze verslagperiode een begin gemaakt voor een raamarbeids-

overeenkomst voor het niet-dansend personeel van HNB, het niet-zingend personeel van de Nederlandse Opera en het personeel van Het Muziektheater.

HNB heeft in 1993 82 voorstellingen gegeven in Het Muziektheater, die in totaal Fl. 86.876 betalende bezoekers trokken.

HNB leverde een bijdrage van Fl. 1.711,837 (huur, huur- en servicekosten problematiek, schoonmaakkosten en extra portier, onderhoud vloer balletstudio en TOM: Decorcentrum) aan de bespelingskosten van Het Muziektheater. De totale bijdrage van Het Nationale Ballet aan de Technische Organisatie Muziektheater bedroeg in 1993

Fl. 3.390.614,-. Daarenboven bedragen de specifieke produktiekosten Fl. 611.716,-.

4. De ondernemingsraad

In het verslagjaar vond met een frequentie van eens in de zes weken overleg plaats tussen directie en ondernemingsraad: de zogeheten overlegvergadering.

Deze vergaderingen werden gekenmerkt door een positieve sfeer en voortvarendheid.

Onderwerpen die ondermeer aan bod kwamen waren het organisatie-model voor Het Nationale Ballet, begroting en jaarrekening, reglement en speelplan.

Naast besprekingen van dergelijke specifieke HNB-onderwerpen in de overlegvergaderingen, kwamen onderwerpen die Het Muziektheater in zijn totaliteit betreffen aan de orde in de overlegvergaderingen van de directie van Het Muziektheater en de gezamenlijke ondernemingsraden binnen Het Muziektheater.

In het verslagjaar vond een verschuiving plaats van gespreksonderwerpen van de HNB-overlegvergadering naar deze gecombineerde overlegvergaderingen, met name als gevolg van de in 1992 ingezette integratie van enkele afdelingen van Het Nationale Ballet en De Nederlandse Opera tot Muziektheater-afdelingen.

Een separaat verslag van het OR-werk in 1993 wordt door de ondernemingsraad zelf voorbereid.

5. Televisie

Ook gedurende dit verslagjaar werd door de media ruimschoots aandacht besteed aan Het Nationale Ballet, met name in de vorm van recensies, voorbeschouwingen en interviews. De aandacht van de televisie was gering. Wel werd het gezelschap in het kader van de vrije nieuwsgaring belicht, maar integrale registraties en uitzendingen van repertoire vonden helaas niet plaats. De belangstelling van de omroepinstellingen daartoe bleek in 1993 niet voorhanden. In het verslagjaar werd een begin gemaakt met de evaluatie van de Televisie-CAO voor podiumkunstinstanties en de bonden afgesloten nieuwe CAO die onder meer de tarieven voor televisieuitzendingen regelt.

6. Subsidies

De subsidie van de Gemeente Amsterdam bedroeg over 1993 Fl. 15.417.080,-.

In dit bedrag is verrekend WAGGS 1992, 'posterioriteit Gemeente Amsterdam' en de volledige WAGGS 1993.

De subsidie van Het Ministerie van WVC bedroeg over 1993 Fl. 6.873.195,-.

Dit bedrag is inclusief WAGGS 1992, WAGGS 1993 en de 'eerste tranche' bijdrage inzake verbetering danserssalarissen.

In 1993 is een AROB-procedure tegen de Gemeente Amsterdam aangespannen over het betwiste deel (Fl. 392.000,-) van de opgelegde posterioriteit ad Fl. 650.000,- per jaar. Het bezwaarschrift is afgewezen. Thans loopt een procedure in hoger beroep tegen deze beslissing. Naar verwachting zal deze procedure eind 1994 worden afgerond. In de Jaarrekening 1993 is ter zake geen vordering opgenomen.

7. Publiekscijfers

	1993	1992
<u>Amsterdam</u>		
Aantal voorstellingen Het Muziektheater	82	(75)
Aantal voorstellingen Stadsschouwburg	-	(5)
Aantal betalende bezoekers Het Muziektheater	86.876	(94.076)
Aantal betalende bezoekers Stadsschouwburg	-	(2.778)
Gemiddeld aantal betalende bezoekers Het Muziektheater	1.059	(1.245)
<u>Elders in Nederland</u>		
Aantal voorstellingen	37	(27)
Aantal betalende bezoekers	20.014	(17.699)
Gemiddeld aantal betalende bezoekers per voorstelling	541	(656)
Gemiddelde opbrengst per betalende bezoekers	Fl. 32.41	(31.33)

Eigen inkomsten

In een schrijven van de Minister van WVC d.d. 24 maart 1994 wordt - vooruitlopend op besluitvorming over de eigen-inkomstenmaatregel - een aanbeveling gedaan om tot een berekening te komen van het eigen-inkomsten percentage (15%) afgezet tegen de subsidies
Conform deze richtlijnen bedragen de eigen inkomsten van HNB 21.8% van de exploitatie exclusief de 'eerste tranche' bijdrage inzake verbetering danserssalarissen.

8. Repertoire 1993

Een repertoire-overzicht van het kalenderjaar 1993 met volledige titelvermelding, naam van de choreograaf, de componist en informatie over de muzikale begeleiding en de theaters waar de werken zijn uitgevoerd treft u aan in bijlage 1 van dit verslag op p.. In deze bijlage staan tevens de toegangsprijzen vermeld.

Een specificatie van de bezoekerscijfers is opgenomen op p. 14 van de Jaarrekening.

In het kalenderjaar 1993 werden - in chronologische volgorde - de volgende balletten aan het repertoire toegevoegd:

Diversion of Angels, 12 feb. 1993 (Graham)
Crossing the border, 12 feb. 1993 (Brandsen, wereldpremière)
Pianoconcert no. 2, 19 mrt 1993 (Balanchine)
Ruins of time, 19 mrt 1993 (Eagling, wereldpremière)
Frankenstein, 17 juni 1993 (Eagling)
DeepField Line, 17 juni 1993 (Booth, wereldpremière)
Passagem, 17 juni 1993 (Damas, wereldpremière)
Artifact (integraal), 11 okt 1993 (Forsythe)
Stop it, 3 nov. 1993 (Pastor, wereldpremière)

In het kalenderjaar 1993 werden - in chronologische volgorde - de volgende balletten in reprise genomen:

Tsjaikovski pas de deux, 1 jan. 1993 (Balanchine)
Bread Dances, 19 mrt 1993 (Lock)
Giselle, 28 apr 1993 (Wright)
Ivesiana, 17 juni 1993 (Balanchine)
Requiem, 2 juli 1993 (Van Schayk)
Touch your coolness..., 13 nov. 1993 (Page)
Concerto barocco, 13 nov. 1993 (Balanchine)
Assepoester, 14 dec. 1993 (Ashton)

Van bovengenoemde premières en reprises, alsmede van het uit het voorafgaande seizoen doorlopende repertoire werden - in chronologische volgorde - in 1993 de volgende aantallen voorstellingen gegeven:

Les Noces	1
Petroesjka	1
Apollon Musagète	3 (+ 5 Ned. Antillen) = 8
Tsjaikovski pas de deux	1
Diversion of Angels	27
Crossing the border	16
5 Tango's	16
Pianoconcert no. 2	14
Bread Dances	14
Ruins of Time	14
Giselle	31
Frankenstein	9
DeepField Line	12

Ivesiana	12
Passagem	5
Requiem	12 (incl. 1 benefietvoorstelling t.b.v het Aids fonds)
Artifact	15 (integraal)
Artifact	2 (deel II)
Touch your coolness...	11
Concerto barocco	11
Assepoester	13
Stop it	2
3e akte Sleeping Beauty	14
Groosland	14
Eerste Ontmoeting	7
Trois Gnossiennes	7
Crisantemi	7
Social Dances	7

Workshop HNB 1993

Op 3, 4, 5, juni 1993 vond in de Grote Opera Studio van Het Muziektheater een workshop plaats. In deze workshop maakten vooral HNB dansers gebruik van de mogelijkheid een choreografie te creëren.

Het programma zag er als volgt uit:

1) No title	(Van Woerkom)
2) Loving	(Broeckx)
3) Slat Dance	(Geben)
4) Barzakh	(Pond)
5) Short Story	(Fernandez)
6) Sten	(Schmidt-Rimpler)
7) Largo	(Barat)
8) Lament: The Labyrinth	(Pavlidis)
9) 3 Minutes for 3	(Beaupère)

Bijzondere voorstellingen

6 juli 1993, Sarcasmen ten behoeve van de opening van de manifestatie Rumour Around Aids	Beurs van Berlage
8 juli 1993, Requiem benefiet-voorstelling ten be- hoeve van het Aids fonds	Het Muziektheater
19 maart 1993, Schoolkunstendag	Het Muziektheater
28/29 augustus 1993, Uitmarkt	Stadsschouwburg, Amsterdam
5 september 1993, Uitmarkt	AT&T Dansth., Den Haag

Verdeling van de voorstellingen over de verschillende theaters

	1993	1992
Amsterdam MT	82	(75)
Stadsschouwburg Amsterdam	-	(5)
Rotterdam	6	(6)
Den Haag	8	(4)
Utrecht	4	(3)
Den Bosch	3	(2)
Venlo	2	(1)
Arnhem	3	(1)
Groningen	3	(2)
Eindhoven	3	(2)
Breda	1	(1)
Tilburg	1	-
Nijmegen	1	(1)
Maastricht	1	-
Heerlen	1	(1)
Enschede	-	(2)
Roosendaal	-	(1)
Leeuwarden	-	-
	---	---
	120	(107)
Openbare generales	5	(5)
	---	---
	125	(112)
buitenland	14	-
	---	---
	139	(112)

Buitenland

Nederlandse Antillen + Aruba 14 voorstellingen

5 okt. 1993 (2x) Scholengemeenschap Bonaire
8 okt. 1993 (2x) Mullet Bay Conference Center, St. Maarten
10 okt. 1993 (1x) Sportveld Community Center, St. Eustatius
12 okt. 1993 (1x) Prinses Juliana Sportveld, Saba
18, 19, 20 okt. '93 (4x) Centro Pro Arte Curaçao
23, 24, 25 okt. '93 (4x) Cas di Cultura Aruba

Repertoire (afwisselend):

Eerste ontmoeting (7), Groosland (14), Apollon Musagète (5), The sleeping Beauty 3e akte (14), Trois Gnossiennes (7), Crisantemi (7), Social Dances (7)

Bezoekersaantal: 7.000

Samenwerking met De Nederlandse Opera

HNB participeerde in 1993 niet in opera's van De Nederlandse Opera.

9. Tableau de la troupe 1993

A. Uitdienst-tredingen

Beëindiging van het dienstverband in het kalenderjaar 1993 vond plaats met:

- de dansers Melinda Booth (tevens OR), Alessia Lera, Till Schmidt-Rimpler (tevens OR)
- Mérian Litjens-Piscaer, als notuliste ondernemingsraad ondergebracht bij Stichting Het Muziektheater
- Boris Pijpers, coördinator traffic en distributie

B. Indienst-tredingen

In het kalenderjaar 1993 traden tot het gezelschap toe:

- Annemarie van den Berg, administratief/secretarieel ondersteuning afd. Marketing (maart/juli 1993)
- Sander Blom, coördinator traffic en distributie
- Gideon van Crevel, administratief/secretarieel ondersteuning afd. Marketing (maart/juli 1993)
- de dansers Enrichetta Cavallotti, Chelsea King, Claudia Manzini, Núria Martinez, Christiane Palha, Maria Soto Gavalda, Sofiane Sylve, Yumiko Takeshima (per 1993/1994)

C. Bevorderingen tot eerste of tweede solist

Kumiko Hayakawa en Jahn Johansen werden bevorderd tot tweede-solist

Het volledige tableau luidde per 31 december 1993 (de nieuw ingetreden onderstreept) als volgt:

Dansers

Eerste solisten

Nathalie Caris, Coleen Davis, Caroline Iura, Jane Lord, Karin Schnabel, Valerie Valentine, Jeanette Vondersaar, Fred Berlips, Wim Broeckx, Clint Farha, Alan Land

Tweede solisten

Rachel Beaujean, Kumiko Hayakawa, Cathy Nussbaumer, Esther Protzman, Anna Seidl
Bruno Barat, Kevin Cregan, Jahn Johansen, Pierre Paradis, Barry Watt

Ensemble (grands sujets, corypheeën, corps de ballet)

Joy Bain, Katja Björner, Jeannette den Blijker, Brenda Bood, Mirjam Braam, Enrichetta Cavallotti, Sabine Chaland, Enrichetta Cavallotti, Monique Duurvoort, Ann-Elise Hampton, Brigitte van Ikelen, Paola Inguaggiato, Jennifer Kelley, Chelsea King, Saskia Krol, Denise Mitsche, Maartje Prince, Amy Raymond, Marta Reig-Torres, Yoko van Reysen, Daphne van Schaik, Marieke Simons, Sofiane Sylve, Yumiko Takeshima, Ibolya Triz, Daniëlle Valk, Sandra Verbaas Sjef Annink, Jean-Luc Beaupère, David Bloeming, Andrew Butling, François-Noël Cherpin, Christoph Feurer, Johan Greben, Arend van Hoorn, Roger Jansen, Sabrina van der

Kamp, Enrico Mathis, Alexander Money-Christopher Newnam, Kees Prince, Leon Pronk, Nicolas Rapaic, Giuseppe de Ruggero, Rob Sjouke, Aaron Watkin, Stephen White

Elèves/Aspiranten

Claudia Manzini, Núria Martinez, Christiane Palha, Maria Soto Gavalda

André van Marwijk

Niet-dansers (per 31 december 1993)

Artistiek directeur: Wayne Eagling

Zakelijk directeur: Dick Hendriks

Huischoreografen: Rudi van Dantzig en Toer van Schayk

Muzikaal leiders/dirigenten: Jac van Steen en Andrew Mogrelia

Hoofd artistieke staf: Reuven Voremborg

Directiesecretaris: Nanne Dekking

Balletmeesters: Maria Aradi en Sonja Marchioli

Assistent-balletmeester: Aina Bilkins

Eerste choreoloog: Malin Thoors-Watt

Tweede choreoloog: Judy Maelor-Thomas

Lichtontwerper: Jan Hofstra

Videomaster: Henk van Dijk

Coördinator Nationale Balletacademie: Francis Sinceretti

Assistenten artistieke staf: Benedikt van der Hoeven en Bert Leunis

Eerste pianist en muzikaal coördinator: Robin Barker

Pianisten: Robert Greuter, Bert Mooiman en Michael Mouratch

Hoofd marketing: Jillian Macdonald

Hoofd planning: Yvonne van Popta

Public relations: Nicolien Verrips

Coördinator traffic en distributie: Sander Blom

Informatie en abonnementen: Minou Bijl

Secretaresse zakelijk directeur en muzikaal leiders: Inge Denekamp

Secretaresse Stichtingsbestuur en artistiek directeur:

Anna-Marie Gelderman

Receptioniste/telefoniste: Jacqueline de Veer

Bedrijfsarts: Toine Schermer

Masseur: Rob van Woerkom

Fysiotherapeut: John ten Kulve

Bediening volgspots: Hilde Kokshoorn (coördinator), Elco Bos, Ivar Janmaat, Edwin Koopmanschap, Gabriëlle Lührman, Ilonka Lührman, Katrina Stewart, Pat Henny-Wallner

Bestuur: Prof ir. M. van den Berg (voorzitter)

Mr J.R. Glasz (secretaris en vice-voorzitter)

Mr R.W.J. Groenink (penningmeester)

Mw. E.H.C. Salomons en Dhr J. Beek (leden)

Gedetacheerd naar de centrale afdelingen:

Centrale Afdeling Financiën: Cor Degeling, Irma Donker, Dick Groen, Stefan Frie, Yvonne Lemette

Personeel en Organisatie: Willy Campman en Margot van 't Spijker

Bedrijfsmaatschappelijk werker Het Muziektheater
Suzanne Hover

Nationaliteiten

Aantal buitenlandse werknemers: 68 (54%)

Aantal nationaliteiten: 17

Verdeling man/vrouw

Mannen: 60 (47%)

Vrouwen: 67 (53%)

Bijlage 1 repertoire-overzicht HNB van het kalenderjaar 1993

Programma III

Les noces

Petroesjka

Apollon Musagète

Tsjaikovski pas de deux

Nederlands Balletorkest o.l.v. Jac van Steen

Nederlands Theaterkoor

Toegangsprijs:

Stravinsky-programma

Nijinska

Fokine

Balanchine

Balanchine

Fl. 150 (Nieuwjaargala)

1. vr 1 januari 1993 12.30 uur Het Muziektheater

Programma IV

Diversion of Angels

Crossing the border

The four temperaments

Nederlands Balletorkest o.l.v. Howard Williams

Toegangsprijzen:

Internationaal-programma

Graham/Dello Joio

Brandsen/Martland

Balanchine/Hindemith

Fl. 40/35/30/20

2. vr 12 februari 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 3. za 13 februari 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 4. zo 14 februari 1993 14.00 uur Het Muziektheater
 5. wo 17 februari 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 6. vr 19 februari 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 7. za 20 februari 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 8. di 23 februari 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 9. do 25 februari 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 10. vr 26 februari 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 11. zo 28 februari 1993 14.00 uur Het Muziektheater
 12. di 2 maart 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 13. wo 3 maart 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 14. vr 5 maart 1993 20.15 uur Rott. Schouwburg
 15. za 6 maart 1993 20.15 uur Rott. Schouwburg
 16. ma 8 maart 1993 20.15 uur AT&T Dansth. Den Haag
 17. di 9 maart 1993 20.15 uur AT&T Dansth. Den Haag

Programma V

Pianoconcert no. 2

Bread Dances

Ruins of time

Nederlands Balletorkest o.l.v. Andrew Mogrelia

Toegangsprijzen:

Première-programma

Balanchine/Tsjaikovski

Lock/Tsjaikovski

Eagling/Tsjaikovski

Fl. 40/35/30/20

18. vr 19 maart 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 19. zo 21 maart 1993 14.00 uur Het Muziektheater
 20. ma 22 maart 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 21. wo 24 maart 1993 13.30 uur Het Muziektheater
 22. za 27 maart 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 23. zo 28 maart 1993 14.00 uur Het Muziektheater
 24. ma 29 maart 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 25. wo 31 maart 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 26. vr 2 april 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 27. za 3 april 1993 20.15 uur Het Muziektheater
 28. zo 4 april 1993 14.00 uur Het Muziektheater

29. di 6	april 1993	20.15 uur	Het Muziektheater
30. do 8	april 1993	20.15 uur	Het Muziektheater
31. vr 9	april 1993	20.15 uur	Het Muziektheater

Programma VA

Giselle (Wright/Adam)

Noordhollands Philharmonisch Orkest o.l.v. Jac van Steen

32. wo 28	april 1993	20.00 uur	Stadsschouwburg Utrecht
33. do 29	april 1993	20.00 uur	Stadsschouwburg Utrecht
34. vr 30	april 1993	20.15 uur	Casino Den Bosch (besloten)
35. za 1	mei 1993	20.15 uur	Casino Den Bosch
36. di 4	mei 1993	20.30 uur	Maaspoort Venlo
37. wo 5	mei 1993	20.30 uur	Maaspoort Venlo
38. vr 7	mei 1993	20.00 uur	Schouwburg Arnhem
39. za 8	mei 1993	20.00 uur	Schouwburg Arnhem
40. zo 9	mei 1993	20.15 uur	AT&T Dansth. Den Haag
41. ma 10	mei 1993	20.15 uur	AT&T Dansth. Den Haag
42. wo 12	mei 1993	20.15 uur	Stadsschouwburg Groningen
43. do 13	mei 1993	20.15 uur	Stadsschouwburg Groningen
44. vr 14	mei 1993	20.15 uur	Stadsschouwburg Eindhoven
45. za 15	mei 1993	20.15 uur	Stadsschouwburg Eindhoven
46. ma 17	mei 1993	20.15 uur	Rott. Schouwburg
47. di 18	mei 1993	20.15 uur	Rott. Schouwburg

Programma VI

Frankenstein

Eagling/Vangelis

DeepField Line

Booth/Kuhn

Ivesiana

Balanchine/Ives

Passagem

Damas/Brahms

Nederlands Balletorkest o.l.v. Andrew Mogrelia

Toegangsprijzen: Fl. 50/40/30/22,50

48. do 17	juni 1993	20.15 uur	Het Muziektheater
49. za 19	juni 1993	20.15 uur	Het Muziektheater
50. ma 21	juni 1993	20.15 uur	Het Muziektheater
51. di 22	juni 1993	20.15 uur	Het Muziektheater
52. do 24	juni 1993	20.15 uur	Het Muziektheater

Balletfestival

A. Giselle

Noordhollands Philharmonisch Orkest o.l.v. Vladimir Válek

Toegangsprijzen: 65/50/40/22,50

B. Double bill

Frankenstein

Eagling/Vangelis

Requiem

Van Schayk/Mozart

Toegangsprijzen: Fl. 50/40/30/22,50

Nederlands Balletorkest o.l.v. Richard Pittman

Nederlands Theaterkoor

53.	di	29	juni	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
54.	wo	30	juni	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
55.	do	1	juli	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
56.	vr	2	juli	1993	20.15	uur	Het Muziektheater B
57.	za	3	juli	1993	20.15	uur	Het Muziektheater B
58.	ma	5	juli	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
59.	di	6	juli	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
60.	wo	7	juli	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
61.	do	8	juli	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
62.	vr	9	juli	1993	20.15	uur	Het Muziektheater B
63.	za	10	juli	1993	20.15	uur	Het Muziektheater B

+ 8 juli besloten middagvoorstelling in het kader van de manifestatie 'Rumour around Aids'

Programma I

A.	Giselle		Wright/Adam				
	Toegangsprijzen:		Fl. 65/50/40/22,50				
	Nederlands Balletorkest o.l.v. Paul Connelly						
B.	Triple bill						
	Ivesiana		Balanchine/Ives				
	DeepField Line		Booth/Kuhn				
	Requiem		Van Schayk/Mozart				
	Nederlands Balletorkest o.l.v. Gintaras Rinkevicius						
	Nederlands Theaterkoor						
	Toegangsprijzen:		Fl. 45/37,50/32,50/22,50				
64.	za	4	september	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
65.	zo	5	september	1993	14.00	uur	Het Muziektheater A
66.	di	7	september	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
67.	wo	8	september	1993	14.00	uur	Het Muziektheater A
68.	wo	8	september	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
69.	vr	10	september	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
70.	za	11	september	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
71.	ma	13	september	1993	20.15	uur	Het Muziektheater A
72.	di	14	september	1993	20.15	uur	Het Muziektheater B
73.	do	16	september	1993	20.15	uur	Het Muziektheater B
74.	vr	17	september	1993	20.15	uur	Het Muziektheater B
75.	zo	19	september	1993	14.00	uur	Het Muziektheater B
76.	di	21	september	1993	20.15	uur	Het Muziektheater B
77.	do	23	september	1993	20.15	uur	AT&T Dansth. Den Haag B
78.	vr	24	september	1993	20.15	uur	AT&T Dansth. Den

Programma II

Artifact Forsythe/Bach
 Piano- en bandbegeleiding
 Toegangsprijzen: Fl. 55/42,50/32,50/22,50

79.	ma	11 oktober	1993	20.15 uur	Het Muziektheater
80.	wo	13 oktober	1993	20.15 uur	Het Muziektheater
81.	do	14 oktober	1993	20.15 uur	Het Muziektheater
82.	za	16 oktober	1993	20.15 uur	Het Muziektheater
83.	zo	17 oktober	1993	14.00 uur	Het Muziektheater
84.	wo	20 oktober	1993	20.15 uur	Het Muziektheater
85.	vr	22 oktober	1993	20.15 uur	Het Muziektheater
86.	za	23 oktober	1993	20.15 uur	Het Muziektheater
87.	di	26 oktober	1993	20.15 uur	Het Muziektheater
88.	do	28 oktober	1993	20.15 uur	Het Muziektheater
89.	vr	29 oktober	1993	20.15 uur	Het Muziektheater
90.	za	30 oktober	1993	20.15 uur	Het Muziektheater
91.	zo	31 oktober	1993	14.00 uur	Het Muziektheater
92.	wo	3 november	1993	20.15 uur	AT&T Dansth. Den Haag
93.	do	4 november	1993	20.15 uur	AT&T Dansth. Den Haag
94.	di	9 november	1993	20.15 uur	Rott. Schouwburg
95.	wo	10 november	1993	20.15 uur	Rott. Schouwburg

Programma IIA

Diversion of angels Graham/Dello Joio
 Touch your coolness... Page/Gough
 Concerto barocco Balanchine/Bach
 Bandbegeleiding

96.	za	13 november	1993	20.00 uur	Stadsschouwburg Utrecht
97.	zo	14 november	1993	20.00 uur	Stadsschouwburg Utrecht
98.	wo	17 november	1993	20.15 uur	Concordia Breda
99.	do	18 november	1993	20.15 uur	Stadsschouwburg Tilburg
100.	vr	19 november	1993	20.00 uur	Stadsschouwburg Nijmegen
101.	za	20 november	1993	20.15 uur	Stadsschouwburg Groningen
102.	ma	22 november	1993	20.15 uur	Theater aan 't Vrijthof Maastr.
103.	wo	24 november	1993	20.15 uur	Casino Den Bosch
104.	do	25 november	1993	20.00 uur	Schouwburg. Arnhem
105.	vr	26 november	1993	20.15 uur	Stadsschouwburg Eindhoven
106.	za	27 november	1993	20.15 uur	Stadsschouwburg Heerlen

Programma III

Assepoester

Ashton/Prokofiev

Fl. 75/60/45/25

Nederlands Balletorkest o.l.v. Jac van Steen

107.	di	14 december 1993	20.15 uur	Het Muziekthea- ter
108.	wo	15 december 1993	20.15 uur	Het Muziekthea- ter
109.	vr	17 december 1993	20.15 uur	Het Muziekthea- ter
110.	za	18 december 1993	14.00 uur	Het Muziekthea- ter
111.	za	18 december 1993	20.15 uur	Het Muziekthea- ter
112.	ma	20 december 1993	20.15 uur	Het Muziekthea- ter
113.	di	21 december 1993	20.15 uur	Het Muziekthea- ter
114.	do	23 december 1993	20.15 uur	Het Muziekthea- ter
115.	vr	24 december 1993	20.15 uur	Het Muziekthea- ter
116.	zo	26 december 1993	14.00 uur	Het Muziekthea- ter
117.	di	28 december 1993	20.15 uur	Het Muziekthea- ter
118.	wo	29 december 1993	14.00 uur	Het Muziekthea- ter
119.	wo	29 december 1993	20.15 uur	Het Muziekthea- ter

Exclusief 1 benefiet voorstelling in Het Muziektheater ten behoeve van de manifestatie 'Rumour around Aids' ten bate van het Aids fonds (8 juli 1993, Requiem, Toer van Schayk)